

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Факультет психології
Кафедра соціальної психології

«Затверджую»

Голова Вченої ради факультету психології

_____ проф. Заграй Л.Д.

ПРОГРАМА

комплексного кваліфікаційного екзамену

з психології

Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність: **053 Психологія**

освітній ступінь: **бакалавр**

форма навчання: **денна**

Івано-Франківськ – 2023

Програма комплексного кваліфікаційного екзамену з психології для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 053 Психологія розроблена на основі навчальних програм дисциплін «Загальна психологія», «Вікова психологія», «Дитяча психологія», «Соціальна психологія», «Експериментальна психологія», «Дитяча психотравматерапія», а також на основі Положення про систему внутрішнього забезпечення якості вищої освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника, Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (редакція зі змінами, накази ректора № 61 від «31» січня 2020 р.; № 361 від 31 липня 2020 р.; № 795 від 31 грудня 2020 р.), Положення про порядок створення та організацію роботи Екзаменаційної комісії у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (наказ про введення в дію змін № 361 від 31.07.2020 р.), Положення про видачу диплома з відзнакою випускникам Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (27.04.2016, №135).

Укладачі: к. психол. н., доц. Когутяк Н.М.
к. психол. н., доц. Мицько В.М.,
к. психол. н., доц. Хабайлюк В.В.
к. психол. н., доц. Сидорик Ю.Р.,

Програма комплексного кваліфікаційного екзамену з психології обговорена та затверджена на засіданні кафедри соціальної психології

Завідувач кафедри _____ Пілецька Л.С.

Програма комплексного кваліфікаційного екзамену з психології обговорена та затверджена на засіданні Вченої ради факультету психології

Голова Вченої ради _____ Заграй Л.Д.

Підписи на паперовому варіанті документу

ЗМІСТ

1. Пояснювальна записка
2. Зміст комплексного кваліфікаційного екзамену з психології
3. Питання до комплексного кваліфікаційного екзамену з психології
4. Критерії оцінювання
5. Список рекомендованої літератури

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Складання комплексного кваліфікаційного екзамену з психології здобувачами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти факультету психології спеціальності 053 Психологія є завершальним етапом у підготовці здобувачів освітнього ступеня бакалавр для їх подальшої роботи з реалізації набутих вмінь, застосування практичних та теоретичних знань з психології у професійній діяльності з дорослими та дітьми різного віку, умінні встановлювати контакт з дітьми та дорослими різного віку, психодіагностичній діяльності (застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги), корекції поведінки, пізнавальної та емоційної сфери, складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та психоедукаційних заходів психологічної допомоги, здійсненні психотерапевтичних інтервенцій відповідно до запиту та віку клієнтів, знаходити оптимальні рішення, що відповідають науково-доказовим протоколам та рекомендаціям щодо надання допомоги у сфері психічного здоров'я, враховувати коморбідні розлади, фармакологічні втручання інших фахівців при діагностиці та застосуванні методів психологічної допомоги, що відбудуватиметься у закладах спеціальної освіти, на в закладах освіти, у системі Міністерства охорони здоров'я України та закладах корекційно-реабілітаційного спрямування чи в межах приватної психологічної практики. До складання екзамену допускаються здобувачі, що виконали усі вимоги навчального плану за всіма етапами навчального процесу: теоретичного (лекційного) і практичного (семінарські, практичні заняття, всі види практик).

Теоретичну і методичну основу екзамену становлять дисципліни, які передбачають підготовку здобувачів до професійної діяльності психолога.

Мета комплексного кваліфікаційного екзамену з психології полягає у перевірці рівня сформованості загальних та фахових компетентностей та

професійній готовності майбутніх фахівців-психологів до виконання своїх професійних обов'язків.

**Загальні та фахові компетентності й результати навчання
випускника освітнього ступеня «бакалавр»
спеціальності 053 Психологія**

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач	Програмні результати навчання	Найменування навчальних дисциплін
<p>ЗК10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні</p> <p>ЗК12. Здатність працювати з людьми, різними за віком, характером і соціальним статусом.</p> <p>СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків (зокрема в контексті організації заходів раннього втручання).</p> <p>СК5. Здатність до психодіагностичної діяльності, використання відповідних методик для оцінки властивостей розвитку, особливостей поведінки та шляхів психологічної допомоги.</p>	<p>ПР3. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.</p> <p>ПР9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання (зокрема, щодо організації заходів раннього втручання)</p> <p>ПР13. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки.</p>	<p><i>Дитяча психологія практикумом</i> 3</p>
<p>ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії, здатність до рефлексії, емпатії та переконання.</p> <p>ЗК10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного</p>	<p>ПР10. Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до інтервізії та супервізії.</p> <p>ПР11. Складати та реалізовувати план</p>	<p><i>Дитяча психотравма-терія</i></p>

<p>демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>СК6. Здатність використовувати психоедукаційні, психопрофілактичні та психотерапевтичні техніки для спрямованого впливу на свідомість і поведінку в процесі психологічної допомоги</p> <p>СК8. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову, в т.ч. особам, які отримали психологічні травми, зокрема внаслідок війни).</p> <p>СК10. Здатність визначати відповідність нормативам розвитку та організовувати психологічну допомогу дітям та підліткам.</p>	<p>консультативного процесу з урахуванням специфіки та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій (в т.ч. у роботі з особами, що отримали психологічні травми, зокрема внаслідок війни).</p> <p>ПР19. Планувати і реалізовувати різні види психологічної допомоги в залежності від потреб цільової аудиторії з врахуванням соціального та сімейного контексту.</p> <p>ПР20. Знаходити оптимальні рішення, що відповідають науково-доказовим протоколам та рекомендаціям щодо надання допомоги у сфері психічного здоров'я.</p>	
<p>ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК2. Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професійної діяльності.</p> <p>ЗК3. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.</p> <p>ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, мислити критично, креативно і гнучко.</p> <p>ЗК5. Здатність до самоаналізу та когнітивної й емоційної регуляції власної діяльності, фізичного та психічного стану.</p> <p>ЗК6. Здатність ухвалювати обґрунтовані рішення, керуючись етичними міркуваннями (мотивами).</p>	<p>ПР03. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.</p> <p>ПР05. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.</p> <p>ПР07. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.</p> <p>ПР08. Розуміти закономірності</p>	<p><i>Загальна психологія</i></p>

<p>ЗК7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).</p> <p>ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії, здатність до рефлексії, емпатії та переконання.</p> <p>ЗК9. Здатність працювати в команді та діяти соціально відповідально.</p> <p>ЗК10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;</p> <p>ЗК11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні форми та види рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p> <p>СК1. Здатність оперувати категоріально-поняттєвим апаратом психології.</p> <p>СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.</p> <p>СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.</p> <p>СК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати,</p>	<p>та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.</p> <p>ПР09. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.</p> <p>ПР10. Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до інтервізії та супервізії.</p>	
--	--	--

аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

СК5. Здатність до психодіагностичної діяльності, використання відповідних методик для

оцінки властивостей розвитку, особливостей поведінки та шляхів психологічної допомоги.

СК7. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження, аналізувати та систематизувати одержані результати із застосуванням основних

методів математичного аналізу та інформаційних технологій, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

СК9. Здатність до прогнозування динаміки розвитку когнітивної, емоційної та поведінкової сфер, самосвідомості, психомоторики, здібностей, функціональних станів, особистісних рис і спеціальних психологічних властивостей.

СК10. Здатність визначати відповідність нормативам розвитку та організовувати психологічну допомогу дітям та підліткам.

СК11. Здатність дотримуватися норм професійної етики.

СК12. Здатність виявляти толерантність (повагу та позитивне ставлення) до розмаїття культур, форм самовираження й самоздійснення індивідуальності.

СК13. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та

саморозвитку.		
ЗК12. Здатність працювати з людьми, різними за віком, характером і соціальним статусом. СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ. СК10. Здатність визначати відповідність нормативам розвитку та організувати психологічну допомогу дітям та підліткам.	ПР7. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання. ПР8. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.	<i>Вікова психологія</i>
ЗК2. Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професійної діяльності. ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії, здатність до рефлексії, емпатії та переконання. ЗК9. Здатність працювати в команді та діяти соціально відповідально. СК1. Здатність оперувати категоріально-поняттєвим апаратом психології СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків (зокрема в контексті організації заходів раннього втручання). СК12. Здатність виявляти толерантність (повагу та позитивне ставлення) до розмаїття культур, форм самовираження й самодійснення індивідуальності.	ПР1. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності. ПР2. Ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості. ПР3. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.	<i>Соціальна психологія</i>

До комплекту комплексного кваліфікаційного екзамену з психології за спеціальністю 053 Психологія входять 30 білетів. Кожний білет включає по чотири питання: перше – тестові завдання; друге – передбачає перевірку засвоених теоретичних положень з психології; третє – питання з практичних основ психології, висвітлення яких вимагає від здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти глибоких, міцних і усвідомлених знань;

четверте питання має практичну спрямованість і є перевіркою сформованості навичок здійснення психологічних інтервенцій; слугує показником професійних умінь доцільного використання навчально-методичного матеріалу.

ЗМІСТ КОМПЛЕКСНОГО КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ З ПСИХОЛОГІЇ

Освітні компоненти	Зміст освітніх компонент
<i>Дитяча психологія з практикумом</i>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Предмет та завдання дитячої психології 2. Методи дитячої психології 3. Стандартизовані і клінічні методи діагностики розвитку дітей 4. Особливості проведення дослідження дітей різного віку 5. Послідовність етапів проведення дослідження психічного розвитку особистості 6. Вимоги до методичних засобів і стимульних матеріалів у психодіагностиці дитячого розвитку 7. Засади збору психологічного анамнезу щодо розвитку дитини на ранніх етапах розвитку. 8. Проективні методи дослідження особистості дошкільника та молодшого школяра 9. Особистість жертви та агресора у шкільному насиллі. Підлітковий булінг. 10. Значущість дитячо-батьківських стосунків для психічного розвитку дитини. 11. Батьківська компетентність, задачі та шляхи розвитку. 12. Етика наукових досліджень дитини. 13. Типові ризики розвитку дитини та формування життєздатності (резилієнтності). 14. Біопсихосоціальна модель розвитку. Контекстуальні фактори психічного здоров'я дітей та підлітків. 15. Принципи мультифінальності та еквіфінальності розвитку. 16. Теорія екологічних систем Урі Бронфенбреннера. 17. Жорстоке ставлення до дітей, відсутність батьківської турботи і їх наслідки для психічного здоров'я. 18. Менеджмент психологічних проблем з харчуванням у дітей. Типовий розвиток годування та харчової поведінки. 19. Психологічні рекомендації батькам при коліках та піці у дітей 20. Психологічні рекомендації при румінаціях чи обмеженому споживанню їжі у дітей 21. Менеджмент психологічних навичок туалету у дітей.

	<p>22. Робота психолога з енурезом та енкопрезом у дітей.</p> <p>23. Менеджмент психологічних навичок сну у дитинстві</p> <p>24. Нічні жахіття у час сну дітей: ключові рекомендації для батьків.</p> <p>25. Психологічна допомога сім'ї при розладах тривоги у дітей: розладі сепарації, селективному мутизмі, фобічному розладі, соціальній фобії.</p>
<p>Дитяча психотравматерапія</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття про психотравму. 2. Почуттєві, когнітивні, соматичні та поведінкові реакції на травму у дітей та підлітків. 3. Психобіологічний вплив травми та особливості реагування на травматичну стресову подію. 4. Поняття «-криза», «-стрес», «-психотравма», «-посттравматичний стресовий розлад» 5. Травмафокусована когнітивно-поведінкова терапія: приклади експериментальних досліджень, що підтверджують ефективність методу 6. EMDR : приклади експериментальних досліджень, що підтверджують ефективність методу 7. Застосування ігрових, малюнкових, нарративних та імагінативних технік. 8. Стратегії обстеження дітей, що пережили травму. 9. Робота психолога з батьками, діти яких мають психотравматичний досвід 10. Робота психолога з батьками, діти яких пережили втрату. 11. Розвиток корисного мислення при психотравматичному досвіді. 12. Особливості психоедукації для дітей з психотравматичним досвідом. 13. Техніки релаксації та стабілізації. 14. Вираження та модуляція емоцій. Емоційна модуляція для дітей та їх батьків. 15. Техніки емоційного самоконтролю: термометр страху. 16. Травматичний нарратив. Оптацювання травматичного досвіду. 17. Оптацювання на живо (IN VIVO) тригерів. Планування експозиції в реальному житті. 18. Спільні сесії за участі дитини і батьків. Сприяння майбутній безпеці та розвитку. 19. Психоедукація при втраті. Переживання горя, оплакування втрати та вирішення амбівалентних почуттів щодо померлої особи. 20. Груповий формат роботи для дітей та підлітків, що переживають психотравму. 21. Знайомство, представлення, реакції на стреси війни (нормалізація та роз'яснення).

	<p>22. Імагінативні техніки: створення безпечного місця, техніки роботи в уяві. Робота зі снами. Відволікання уваги.</p> <p>23. Психогігієна сну.</p> <p>24. Робота з уникненням і експозиції. Корисне і некорисне уникнення. Поняття градуїрованої експозиції.</p> <p>25. Експозиція до травматичних спогадів: малювання, листи, проговорювання.</p>
<p><i>Загальна психологія</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Психофізіологічна проблема. 2. Психологічна характеристика основних структурно-функціональних блоків головного мозку людини. Екстирпації (руйнування) різних ділянок головного мозку людини. Введення в мозок електродів. Експерименти Гесса і Олдса. 3. Увага. Уважність. 4. Функції уваги: спрямування, зосередження, стимуляція, контроль. 5. Види уваги: невимушена (мимовільна), вимушена (довільна), після довільна. 6. Властивості уваги: концентрація (ступінь зосередження), об'єм (обсяг), розподіл, переключення, сталість, коливання. 7. Рецепція. Рецептор. Рецептивні клітини. 8. Подразник. Подразнення. Специфічна подразливість рецепторів. 9. Аналізатор. Сенсорні клітини. Сенсорне ядро. Спеціалізація сенсорних та рецептивних клітин. Перекодування в аналізаторі. Модальність відчуттів. Синестезія. 10. Перцепція. Предметність (об'ємність) сприймання. 11. Фактори предметності сприймання: перспективне скорочення, суміщення, перекривання (накладання), розподіл світла й тіней, відблиски і контрасти, повітряна перспектива, руховий паралакс. 12. Структурність сприймання. 13. Уява і уявлення. 14. Послідовні та ейдетичні образи. 15. Галюцинації. Сновидіння. 16. Одиничні та узагальнені образи уяви. 17. Репродуктивна і творча уява. Фантазія. 18. Наочно-дійове мислення. 19. Сенсо-моторний інтелект. 20. Наочно-образне мислення. 21. Абстрактне мислення. 22. Психологічні властивості темпераменту: сенситивність, реактивність. 23. Психологічні властивості темпераменту: активність, співвідношення реактивності та активності.

	<p>24. Психологічні властивості темпераменту: темп реакцій, пластичність-ригідність.</p> <p>25. Психологічні властивості темпераменту: екстраверсія, інтроверсія</p> <p>26. Емоції. Види емоцій. Афект. Настрій.</p> <p>27. Емоційна складова стресу. Вегетативні зміни в процесі емоційних переживань.</p> <p>28. Види пам'яті: Оперативна. Короткотривала. Довготривала. Рухова. Емоційна. Образна.</p> <p>29. Вербально-логічна. Мимовільна. Довільна.</p> <p>30. Мнемічні процеси: запам'ятовування, збереження, відтворення, забування.</p>
<p><i>Вікова психологія</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Вікова психологія як навчальна дисципліна 2. Класифікація методів вікової психології, їх характеристика. 3. Передумови становлення вікової психології як окремої галузі знань. Природничі основи вікової психології. 4. Становлення ідей вікової психології в епоху Середньовіччя та Просвітництва. 5. Розвиток вікової психології у XIX-XX ст. 6. Сучасний стан розвитку вікової психології. Внесок вітчизняних психологів в розвиток вікової психології. 7. Рушійні сили та закономірності психічного розвитку. 8. Характеристика основних факторів психічного розвитку. 9. Проблема співвідношення навчання і розвитку у віковій психології: аналіз основних підходів. 10. Сензитивні періоди в психічному розвитку людини. 11. Біологічний підхід до розвитку (теорія рекапітуляції Ст. Холла, теорія дозрівання А. Гезелла, етологічна теорія К. Лоренца). 12. Психодинамічний підхід до розвитку (теорія психосексуального розвитку З. Фрейда, психосоціальна теорія Е. Еріксона). 13. Біхевіористичний підхід до розвитку (теорія оперантного обумовлення Б. Скіннера, соціально-когнітивна теорія А. Бандури). 14. Когнітивно-генетичний підхід до розвитку (теорія розвитку дитячого інтелекту Ж. Піаже, теорія обробки інформації). 15. Контекстуальний підхід до розвитку (культурно-історична теорія Л.С. Виготського, теорія екологічних систем У. Бронфенбреннера). 16. Особливості пренатального розвитку дитини. Фаза новонародженості. 17. Психологічні особливості розвитку у немовлячому віці. 18. Психологічні особливості розвитку у ранньому віці.

	<ol style="list-style-type: none"> 19. Формування психічних процесів та властивостей у дошкільному віці. 20. Молодший шкільний вік: основні тенденції та закономірності психічного розвитку. 21. Психологічні особливості розвитку у підлітковому віці. 22. Психологічні особливості розвитку в період ранньої юності. 23. Психологія дорослої людини. Психологія зрілості. 24. Геронтопсихологія. Основні тенденції та закономірності психічного розвитку в період пізньої дорослості. 25. Поняття про вік. Основні підходи та критерії вікової періодизації.
<p><i>Соціальна психологія</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Предмет, завдання, функції соціальної психології. 2. Передумови виникнення соціальної психології як самостійної наукової галузі. 3. Соціально-психологічні теорії. 4. Експериментальний етап у розвитку соціальної психології. 5. Характеристика методів дослідження у соціальній психології. 6. Поняття спілкування у соціальній психології. Спілкування у структурі соціальних і міжособистісних стосунків. 7. Умови ефективного спілкування. 8. Соціальна комунікація. Специфіка міжособистісного інформаційного обміну. 9. Види комунікації: спонукальна, констатуюча, аксіальна і ретивальна. Характеристика засобів комунікації. 10. Комунікативні бар'єри та їх подолання. 11. Поняття соціальної інтеракції. Структура інтеракції. Типи та стратегії міжособистісної взаємодії (інтеракції). 12. Поняття соціальної перцепції. Роль соціальної перцепції у процесі взаєморозуміння. 13. Механізми соціальної перцепції (взаєморозуміння). Атрибуція та помилки атрибуції. 14. Деформації соціальної перцепції. 15. Поняття конфлікту. Причини конфліктів. Види конфліктів. Структура конфлікту. Фази та динаміка конфлікту. 16. Стратегії конфліктної взаємодії. 17. Поняття соціальної групи. Ознаки соціальної групи. 18. Психологічні характеристики великих соціальних груп та спільностей. 19. Поняття малої соціальної групи. Класифікація малих соціальних груп. 20. Поняття про групову динаміку. Основні стадії групоутворення. 21. Групова згуртованість. Механізми формування групової згуртованості. 22. Групова та міжособистісна сумісність. Групові норми та

	<p>нормативна поведінка.</p> <p>23. Поняття про лідерство та керівництво як персоніфіковані форми управління соціальних груп.</p> <p>24. Поняття особистості. Соціально-психологічна природа особистості. Соціально-психологічна структура особистості</p> <p>25. Поняття асоціальної поведінки. Причини та форми асоціальної поведінки. Агресивна поведінка. Теорії агресії. Психологічні методи профілактики та корекції агресивної поведінки.</p>
<p>Експериментальна психологія</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Предмет, принципи і завдання експериментальної психології. 2. Принципи наукового мислення. Етапи наукового дослідження 3. Класифікація методів психологічного дослідження. Загальна характеристика психологічного експерименту. 4. Види психологічного експерименту. Переваги та недоліки експериментального дослідження психіки 5. Правове регулювання психологічних досліджень. Етичні дилеми у психологічній практиці 6. Етика психологічних досліджень. Згода на участь у психологічному дослідженні 7. Експериментальна взаємодія. Суб'єктивні фактори експериментальної взаємодії 8. Помилки, пов'язані з досліджуваними. Способи контролю впливу особистісних властивостей респондента на результати дослідження. 9. Помилки, пов'язані з експериментатором. Способи контролю впливу особистісних властивостей дослідника на результати дослідження 10. Експериментальна взаємодія. Комунікативні артефакти 11. Поняття про психологічний експеримент. Структура психологічного експерименту 12. Експериментальні змінні. Незалежні змінні. Типи НЗ 13. Експериментальні змінні Залежні змінні. Типи ЗЗ. 14. Експериментальні змінні. Додаткові (зовнішні) змінні. Основні способи контролю впливу зовнішніх змінних. 15. Планування експериментального дослідження. Стратегії експерименту. 16. Експериментальні плани, ознаки. Види експериментальних планів. 17. Доекспериментальні, квазіекспериментальні плани та плани істинних експериментів в психології 18. Типи експериментальних планів для однієї незалежної змінної 19. Експериментальні плани. Факторні плани. Якісні та кількісні експериментальні плани 20. Плани експериментів для одного досліджуваного. Плани ex-post-facto

	21. Гіпотеза в науковому дослідженні психіки: вимоги і види. Теоретичні і емпіричні гіпотези 22. Поняття валідності і надійності експерименту. Види валідності 23. Генеральна сукупність і експериментальна вибірка. Репрезентативність вибірки. 24. Методи аналізу результатів експериментів. Кількісний і якісний аналіз в психологічних експериментах 25. Дослідницька програма в експерименті. Протокол (дизайн) експерименту
--	---

Критерії оцінювання

Комплексний кваліфікаційний екзамен з психології спеціальності 053 Психологія проводиться в письмовій (тестовій) та усній формах у два етапи.

Перший етап – письмове виконання тестових завдань, який дозволяє перевірити теоретичні знання здобувачів вищої освіти. Тест містить 60 завдань закритого типу. За кожну правильну відповідь нараховується 0,5 бала, вага максимально правильних відповідей у тесті - 30 балів.

Другий етап комплексного кваліфікаційного екзамену проводиться в усній формі за 30 білетами. Здобувачі вищої освіти розкривають теоретичні питання та виконують практичні завдання. За відповідь на друге теоретичне завдання здобувач вищої освіти максимально отримує 30 балів (вага оцінки), і за практичні завдання – по 20 балів. Таким чином, рейтинг складається з наступних балів: 30 балів (тестування) + 30 балів (теоретичне питання з психології) + 20 + 20 балів (питання з психологічної практики (практичне завдання) = 100 балів.

Система оцінювання			
Загальна система оцінювання	100-бальна		
	Шкала оцінювання: національна та ECTS		
	Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
			для курсового (роботи), практики
			екзамену, проекту
			для заліку
	90 – 100	A	відмінно

80 – 89	B	добре	Зараховано
70 – 79	C		
60 – 69	D	задовільно	
50 – 59	E		
26 – 49	FX	незадовільно можливістю повторного складання	3 не зараховано з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно обов'язковим повторним вивченням дисципліни	3 не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Загальні критерії оцінювання:

“*відмінно*” – студент демонструє повні і глибокі знання навчального матеріалу, достовірний рівень розвитку умінь та навичок, правильне й обґрунтоване формулювання практичних висновків, вміння приймати необхідні рішення в нестандартних ситуаціях, вільне володіння науковими термінами, аналізує причинно-наслідкові зв'язки;

“*добре*” – студент демонструє повні знання навчального матеріалу, але допускає незначні пропуски фактичного матеріалу, вміє застосувати його щодо конкретно поставлених завдань, у деяких випадках нечітко формулює загалом правильні відповіді, допускає окремі несуттєві помилки та неточності;

“*задовільно*” – студент володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповіді, не завжди вміє інтегровано застосувати набуті знання для аналізу конкретних ситуацій, нечітко, а інколи й невірно формулює основні теоретичні положення та причинно-наслідкові зв'язки;

“*незадовільно*” – студент не володіє достатнім рівнем необхідних знань, умінь, навичок, науковими термінами.

Виконання всіх екзаменаційних завдань з комплексного державного екзамену є обов'язковим. Незадовільна оцінка з одного з екзаменаційних завдань є підставою для виставлення незадовільної оцінки за державний екзамен в цілому.

Оцінки державного екзамену і захисту випускної кваліфікаційної роботи виставляє кожен член комісії.

Підсумкова оцінка комплексного державного екзамену визначається як середня з позитивних оцінок за кожен вид екзаменаційних завдань (якщо інше не визначене програмою державного екзамену).

Рішення Екзаменаційної комісії про оцінку знань, виявлених при складанні екзаменів, а також про присвоєння студентам кваліфікації та видання випускникам дипломів (загального зразка чи з відзнакою) приймається на закритому засіданні комісії відкритим голосуванням більшістю голосів членів комісії, які брали участь в її засіданні. За однакової кількості голосів голос голови Екзаменаційної комісії є вирішальним. Якщо відповідь студента на державному

	<p>екзамені або захист випускної кваліфікаційної роботи не відповідає вимогам рівня атестації, Екзаменаційна комісія ухвалює рішення про те, що студент не пройшов атестацію і в протоколі засідання Екзаменаційної комісії йому виставляється оцінка «незадовільно» (менше 50 балів). У випадку, якщо студент не з'явився на засідання Екзаменаційної комісії для складання екзаменів, у протоколі зазначається, що він є неатестованим у зв'язку з неявкою на засідання.</p>
<p>Політика проведення екзамену</p>	
<p>Структура кожного державного екзамену, а також послідовність і терміни проведення екзамену у разі поділу його на письмову, тестову та усну частини, порядок і форма перевірки знань студентів під час атестації встановлюються випусковою (випусковими) кафедрою і затверджуються вченою радою Інституту, факультету.</p> <p>Засідання Екзаменаційної комісії є відкритими і проводяться за участю більше ніж половини її складу та обов'язкової присутності голови Екзаменаційної комісії. Тривалість засідання не повинна перевищувати шести академічних годин на день. Тривалість усного державного екзамену одного студента, як правило, не повинна перевищувати 30 хвилин. При проведенні письмового державного екзамену за тестовим комплексним контрольним завданням на екзаменаційну групу виділяється не більше чотирьох годин.</p> <p>Повторне складання (перескладання) державного екзамену з метою підвищення оцінки не дозволяється. Якщо студент не з'явився на засідання Екзаменаційної комісії з поважної причини, що підтверджується відповідними документами, йому може бути встановлена інша дата складання екзамену під час роботи Екзаменаційної комісії.</p> <p>Усіх форм навчальної співпраці стосуються вимоги Положення про запобігання плагіату та інших видів академічної нечесності у навчальній та науково-дослідній роботі студентів ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» та Кодексу честі ПНУ, яким визначаються норми поведінки студентів і працівників університету</p> <p>https://pnu.edu.ua/%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D0%BF%D1%80%D0%BE-%D0%B7%D0%B0%D0%BF%D0%BE%D0%B1%D1%96%D0%B3%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D0%BF%D0%BB%D0%B0%D0%B3%D1%96%D0%B0%D1%82%D1%83/</p>	

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Дитяча психологія з практикумом

1. Когутяк Н.М., Мицько В.М., Сидорик Ю.Р. Дитяча психологія з практикумом. Комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни. – Івано-Франківськ, 2020. – 124 с.
2. Практикум з вікової та педагогічної психології : навчально-методичний посібник / редактор-укладач Н. М. Когутяк. – Івано-Франківськ, 2010. – 126 с.
3. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2012.

4. Терлецька Л.Г., Психологія дитинства: практикум. Навч. посібник. – К.: Главник, 2006.
5. Павелків Р.В., Цигипало О.П. Дитяча психологія: Навч. посібник. – К.: Академвидав, 2008.
6. Пов'якель Н.І. Психологія дитячих страхів. – К.: Шкільний світ, 2011.
7. Коробко С.Л., Коробко О.І. Робота психолога з молодшими школярами: Метод. посібник. – К.: Літера ЛТД, 2006.
8. Carolyn S. Schroeder, Julianne M. Smith-Boydston. Assessment and Treatment of Childhood Problems. A Clinician's Guide. Third edition. THE GUILFORD PRESS. New York London. 2017

Дитяча психотравматерапія

1. ПОСТТРАВМАТИЧНИЙ СТРЕСОВИЙ РОЗЛАД АДАПТОВАНА КЛІНІЧНА НАСТАНОВА, ЗАСНОВАНА НА ДОКАЗАХ https://www.dec.gov.ua/wp-content/uploads/2019/11/2016_121_akn_ptsr.pdf
2. Психологічна допомога дитині у психотравмуючій ситуації. Методичний посібник. / Уклад. : Г.Б.Растроста . – Суми. НВВ КЗ СОІППО : 2018. 64с.
3. Діти і війна: навчання технік зцілення. Посібник https://k-s.org.ua/wp-content/uploads/2019/08/%D0%94%D1%96%D1%82%D0%B8-%D1%96-%D0%B2%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B0_%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA.pdf
4. Методичні рекомендації щодо надання першої психологічної допомоги сім'ям з дітьми, дітям, які перебувають/перебували у зоні збройного конфлікту <http://www.mvk.if.ua/cssm/29453>
5. Музиченко І. В. Шляхи подолання дитячої психотравми в діяльності працівників психологічної служби : [метод. рек.] / Музиченко І.В., Ткачук І.І. - Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2017. - 88 с. <https://lib.iitta.gov.ua/707675/1/%D1%88%D0%BB%D1%8F%D1%85%D0%B8.pdf>
6. Корнієнко І.О. Досвід надання допомоги дітям і сім'ям - жертвам військового конфлікту : практ. посіб. / І. О. Корнієнко, І. М. Лісовецька, Ю. А. Луценко, Д. Д. Романовська. – Київ : УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2017. – 152 с. https://lib.iitta.gov.ua/709040/1/%D0%94%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D0%B4_%D0%A1%D0%96%D0%9E_2017.pdf

Експериментальна психологія

1. Галян О.І. Експериментальна психологія: навч. посіб. / О.І. Галян. – К.: Академвидав, 2012. – 400 с. 6. Гічан І. С., Гічан. О. І. Експериментальна психологія: практикум / І. С. Гічан, О.І. Гічан. – К.: [б.в.], 2004. – 180 с.
2. Горбунова В. В. Експериментальна психологія в схемах і таблицях. Навчальний посібник / В. В. Горбунова. – Житомир, 2005. – 94 с.
3. Горбунова, В. В. (2005) Етичні та правові аспекти психологічних досліджень. Практична психологія соціальної роботи (3). pp. 18-23.
4. Горбунова В.В. До проблеми методологічних засад експерименту в психології // Наукові записки Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України / За ред.

- Академіка С.Д. Максименка. – К.: Главник, 2005. – Вип. 26, в 4-х томах, том 1. – С.383-386
5. Експериментальна психологія: практичний посібник / Малхазов О.Р. — К.: Талком, 2020. — 321 с.
 6. Копець Людмила. Класичні експерименти в психології : навч. посіб. – К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2010. – 283 с.
 7. Кравчук С. Л. Експериментальна психологія: теорія і практика психологічного експерименту: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / С.Л. Кравчук. – К.: Київський університет, 2008. – 286 с. 15.

Загальна психологія

1. Загальна психологія: Підручник для студентів вищих навчальних закладів / С.Д.Максименко, В.О.Зайчук, В.В.Клименко, В.О.Соловієнко. За загальною редакцією академіка С.Д.Максименко. – К.:Форум, 2000. – 543 с
2. Загальна психологія: Навчальний посібник / За ред. О.Скрипченко, Л.Долінська, З.Огороднійчук та ін. – К.: «А.П.Н.»,1999. – 463 с.
3. Основи психології / За заг. ред. О. В. Киричука, В. А. Роменця. – К.: Либідь, 2002. – С. 9–45.
4. М'ясоїд П. А. Загальна психологія: Навчальний посібник. – К.: Вища школа, 2001. – 487 с.
5. Буняк Н.А. Загальна психологія: лекції (частина І). – Тернопіль: вид-во ТНТУ ім. І. Пулюя, 2017. – 100 с.
6. Загальна психологія: хрестоматія: підручник для студ. вищ. навч. закладів / упоряд. О.В. Скрипченко [та ін.] . – К. : Каравела, 2007. – 640 с.

Вікова психологія

1. Когутяк Н.М., Мицько В.М., Сидорик Ю.Р. Дитяча психологія з практикумом. Комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни. – Івано-Франківськ, 2020. – 124 с.
2. Савчин М.В., Василенко Л.П. Вікова психологія /М.В.Савчин, Л.П.Василенко. – К.: Академвидав, 2005-2019. – 360 с.
3. Вікова та педагогічна психологія: Навч. посіб. / О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук та ін. – 3-те вид. – К.: Каравела, 2018. –344 с.
4. Сергєєнкова О.П. Вікова психологія : навч. посіб. / О.П.Сергєєнкова . – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 384 с.
5. Кутішенко В.П. Вікова та педагогічна психологія /В.П.Кутішенко. – 2-ге вид.: Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 128 с.
6. Павелків Р. В. Дитяча психологія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Р. В. Павелків, О. П. Цигипало. - К.: Академвидав, 2008-16. - 432 с.
7. Щотка О. П. Вікова психологія дорослої людини: навч. посіб. / О. П. Щотка; Ніжин, держ. пед. ун-т ім. М. Гоголя. - Ніжин: РВВ НДПУ ім. М. Гоголя, 2001. - 194 с.

Соціальна психологія

1. Основи соціальної психології : підруч. для закл. вищої освіти / за ред. М. М. Слюсаревського. – К. : Талком, 2018. – 579 с.
2. Москаленко, В. В. Соціальна психологія : підруч. для студ. ВНЗ / В. В. Москаленко. – Вид. 2-е, виправлене та допов. – К. : ЦНЛ, 2008. – 688 с.
3. Коваленко, А. Б. Соціальна психологія : підруч. для студ. ВНЗ / А. Б. Коваленко, М. Н. Корнев. – 2-е вид. – К. : Геопринт, 2006. – 400 с.
4. Поліщук, В. М. Соціальна психологія (програмні основи, змістові модулі, інформаційне забезпечення) : навч. посіб. для студ. ВНЗ / В. М. Поліщук. – Суми : Університетська книга, 2006. – 217с.
5. Швачко, О. В. Соціальна психологія : навч. посіб. / О. В. Швачко. – К. : Вища шк., 2002. – 111 с.
6. Орбан-Лембрик, Л. Е. Соціальна психологія : підручник. У 2 кн. Кн. 2. Соціальна психологія груп. Прикладна соціальна психологія / Л. Е. Орбан-Лембрик. – К. : Либідь, 2006. – 560 с.